

## Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos

2018 m. birželio 25 d.

**Pasaulio ekonomikos plėtra – įsibėgėjusi.** Nors yra nepalankių aplinkybių ir daug neapibrėžtumo (įvairios geopolitinės rizikos, nesutarimai dėl tarptautinės prekybos, neaiškumas dėl to, koks bus besikeičiančių finansavimosi sąlygų ir Jungtinės Karalystės pasitraukimo iš ES poveikis), vis dėlto numatoma, kad praėjusiais metais gerokai padidėjęs pasaulio ūkio aktyvumas ir toliau nemenkai didės. Tokį ekonomikos augimo pakilimą lemia gausesnės investicijos, didėjanti apdirbamoji gamyba ir suaktyvėjusi užsienio prekyba. Dėl šių veiksnių veržlesnė tampa daugelio pasaulio regionų ekonominė raida – tiek išsivysčiusių, tiek besivystančių šalių grupių. Be paminėtų veiksnių, išsivysčiusių šalių grupės ekonominei plėtrai poveikį daro vis geresnė padėtis darbo rinkoje, gana mažas nedarbas, palankios finansavimosi sąlygos ir dėl pakilusių energijos žaliavų kainų kylančios investicijos energetikos sektoriuje. Numatoma, kad postūmis ūkio augimui bus ir JAV fiskalinė politika, paveiksianti ne tik šios šalies ekonominę, bet ir tarptautinių prekybos srautų raidą. Besivystančių šalių grupės, kurios ekonominis aktyvumas anksčiau buvo gerokai menkesnis dėl kritusių žaliavų kainų, plėtrą skatina tiek pasikeitusi tarptautinė ekonominė aplinka, tiek vykdytos ekonominės reformos, tiek ir gausesni tarptautiniai kapitalo srautai.

**Lietuvai svarbiausiai prekybos partneriai – euro zonai – metų pradžia vis dėlto buvo ne tokia sėkminga, kokios buvo laukiama.** Šios šalių grupės ūkio plėtrą mažino streikai metalo pramonės įmonėse, nepalankios oro sąlygos, ribojusios vidaus paklausą, silpnesnės kai kurios fiskalinės paskatos. Pirmąjį šių metų ketvirtį ekonominis aktyvumas euro zonoje kilo mažiau, nei prognozuota. Tiesa, ūkio plėtra joje buvo nemenka. Vertinama, kad realusis BVP augo daugiau nei potencialusis lygis. Kaip ir daugelyje kitų pasaulio regionų, euro zonoje tokią ekonominę raidą lėmė gerėjanti padėtis darbo rinkoje ir kol kas ne visiškai panaudoti darbo ištekliai, palankesnė tarptautinė ekonominė aplinka ir tebevykdoma skatinamoji pinigų politika.

**Mažiau kilusi paklausa pagrindinėse prekybos partnerėse prisidėjo prie to, kad Lietuvos eksportas metų pradžioje irgi augo mažiau.** Pastebimai sulėtėjo lietuviškos kilmės prekių eksporto, kuris daugiausia yra nukreiptas Vakarų kryptimi, plėtra. Tai apėmė daugelį prekių grupių, vadinasi, pasikeitusiai eksporto raidai įtakos turėjo užsienio paklausa. Gerokai mažiau augo ir reeksportas. Šio sumažėjimo ir buvo galima tikėtis, nes pernai, kai reeksportas augo itin daug, jį augti skatino išskirtinai (maždaug šeštadaliu) padidėjęs importas Rusijoje, daugiausia dėl to, kad po ekonominio nuosmukio šioje šalyje buvo atkuriamos gamyboje ir prekyboje reikalingos atsargos. Po tokio reikšmingo importo padidėjimo šiemet jis Rusijoje kyla mažiau, o tai slopina ir reeksporto plėtrą.

**Nors eksportas auga mažiau nei praėjusiais metais, Lietuvos ekonomikos ciklinės padėties vertinimas iš esmės nesikeičia – ekonominis aktyvumas laikomas viršijančiu potencialųjį lygį.** Nedarbui esant gana mažam, o laisvų darbo vietų lygiui – gana aukštam, juntamas didelis spaudimas darbo užmokesčiui. Darbuotojams dabar atitenka ženkliai sukuriama pridėtinės vertės dalis ir ji gerokai viršija istorinį šio rodiklio vidurkį. Tai rodo disbalansus darbo rinkoje – samdomų darbuotojų paklausa viršija pasiūlą. Tiek praėjusiais metais, tiek šiemet padėtį gerina tai, kad gausėja investicijos. Jos didina gamybos pajėgumus, t. y. potencialųjį ekonominio aktyvumo lygį, ir taip mažina besikaupiančią įtampą ūkyje. Tiesa, dalis investicijų yra nukreipta į įvairių pastatų ir statinių statybą, kuri trumpuoju laikotarpiu dar labiau didina įvairių išteklių paklausą ir taip prisideda prie ekonominių disbalansų. Daroma prielaida, jog 2018 m. pasižymės tuo, kad pradės gausėti lėšų iš ES paramos fondų, kurios 2016–2017 m. mažėjo. Tai dar labiau didins įvairių ekonominių sektorių, o ypač – statybų sektoriaus, aktyvumą. Kitaip tariant, nors eksportuojantysis ekonomikos sektorius artimiausiais metais turėtų augti mažiau, nei augo pernai, bus veiksnių, kurie didins ūkio aktyvumą, ir jis toliau bus nutolęs nuo potencialiojo lygio. Prognozuojama, kad realusis BVP, pernai padidėjęs 3,9 proc., šiemet ir kitąmet ir toliau ženkliai augs – atitinkamai 3,2 ir 2,7 proc.

**Bendroji metinė infliacija yra sumažėjusi, tačiau gana nepastovi.** Kaip ir daugelyje šalių, Lietuvoje infliacijos svyravimui daug įtakos turi pokyčiai žaliavų rinkose. Kai pastebimai kilo maisto žaliavų kainos (2016 m. pabaigoje ir 2017 m.), daugiau kilo ir maisto kainos vartotojams. Toms kainoms ėmus augti mažiau, nuosaikiau keičiasi ir vartotojų kainos. Pvz., pieno ir jo produktų kainos vartotojams šiemet auga maždaug ketvirtadaliu mažiau nei 2017 m., mėsos kainos vartotojams – beveik per pusę mažiau, o viso maisto (neįskaitant alkoholinių gėrimų ir tabako) kainos – maždaug šeštadaliu mažiau nei praėjusiais metais. Bendrosios infliacijos pokyčiams daug įtakos turi ir naftos kainos svyravimai. 2017 m. naftos kaina eurais pakilo maždaug penktadaliu, o pirmaisiais šių

metų mėnesiais ji buvo maždaug dešimtadaliu didesnė nei prieš metus. Todėl ir degalų kainos vartotojams metų pradžioje kilo mažiau. Situacija gerokai pasikeitė šių metų gegužės mėn., kai atsirado daug neaiškumo dėl naftos pasiūlos, kuriai poveikį gali turėti viena iš šalių šios žaliavos tiekėjų – Iranas. Tai padidino naftos kainą tarptautinėse rinkose, o kartu – bendrą kainų lygį vartotojams. Kiek mažiau keičiasi su vidaus ekonomine plėtra labiausiai susijusių kainų – paslaugų – raida. Nemažai augant darbo sąnaudoms ir vidaus paklausai, paslaugų kainos didėja gana pastebimai. Nors bendras paslaugų kainų kilimas yra mažesnis nei pernai, pašalinus nepastoviasių kainų poveikį, matyti, kad paslaugų kainų augimo tempas keičiasi nedaug, o tai irgi rodo didesnę ekonominę aktyvumą šalyje.

**Ir toliau numatoma, kad šiemet bendroji metinė infliacija Lietuvoje bus mažesnė nei pernai.** Nors naftos kaina tarptautinėse rinkose gerokai padidėjo ir dabar daroma prielaida, kad jos metinis pokytis šiemet nebus mažesnis nei 2017 m., vis dėlto tikimasi, kad kai kurių kitų žaliavų, būtent – maisto žaliavų, kainos šiemet kils mažiau. Infliaciją slopinamai veiks ne tiek daug, kiek pernai, keliami akcizai, šiek tiek mažiau didėjančios paslaugų kainos. Prognozuojama, kad vidutinė metinė infliacija, praėjusiais metais sudariusi 3,7 proc., 2018 m. bus lygi 2,7 proc.

#### Numatoma Lietuvos ekonomikos raida 2018–2019 m.

	2018 m. birželio mėn. prognozė <sup>a</sup>			2018 m. kovo mėn. prognozė		
	2017	2018 <sup>b</sup>	2019 <sup>b</sup>	2017 <sup>b</sup>	2018 <sup>b</sup>	2019 <sup>b</sup>
<b>Kainų ir sąnaudų kaita (% , pokytis per metus)</b>						
Vidutinė metinė infliacija, apskaičiuota pagal SVKI	3,7	2,7	2,2	3,7	2,7	2,2
BVP defliatorius <sup>c</sup>	4,3	2,6	2,2	4,0	2,6	2,2
Darbo užmokestis	8,6	7,6	6,0	8,5	6,7	6,0
Importo defliatorius <sup>c</sup>	4,4	2,8	1,7	4,1	2,6	1,7
Eksporto defliatorius <sup>c</sup>	5,4	2,5	1,6	5,8	2,3	1,6
<b>Ekonominis aktyvumas (palyginamosiomis kainomis; %, pokytis per metus)</b>						
Bendrasis vidaus produktas <sup>c</sup>	3,9	3,2	2,7	3,9	3,2	2,7
Privačiojo vartojimo išlaidos <sup>c</sup>	4,1	3,8	3,5	4,2	3,7	3,5
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos <sup>c</sup>	1,0	1,1	1,1	1,5	1,1	1,1
Bendrojo pagrindinio kapitalo sudarymas <sup>c</sup>	6,7	6,9	5,2	5,1	6,3	5,5
Prekių ir paslaugų eksportas <sup>c</sup>	13,7	5,7	4,6	11,0	5,7	4,6
Prekių ir paslaugų importas <sup>c</sup>	13,6	6,9	5,4	13,2	6,0	5,4
<b>Darbo rinka</b>						
Nedarbo lygis (vidutinis metinis; %, palyginti su darbo jėga)	7,1	6,7	6,6	7,1	6,7	6,6
Užimtųjų skaičius (% , pokytis per metus) <sup>d</sup>	-0,5	-0,1	-0,3	-0,5	-0,3	-0,3
<b>Išorės sektorius (% , palyginti su BVP)</b>						
Prekių ir paslaugų balansas	2,3	1,2	0,5	1,1	0,6	-0,1
Einamosios sąskaitos balansas	0,7	-0,2	-1,0	-0,1	-0,8	-1,6
Einamosios ir kapitalo sąskaitų balansas	1,9	1,6	1,2	1,1	1,1	0,6

<sup>a</sup> Makroekonominių rodiklių prognozės parengtos pagal informaciją, paskelbtą iki 2018 m. gegužės 22 d.

<sup>b</sup> Prognozė

<sup>c</sup> Pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką

<sup>d</sup> Nacionalinių sąskaitų duomenys; užimtųjų skaičius apibrėžiamas pagal vidaus koncepciją